

جایگاه و اهمیت آخرت برای ما نشان دهنده میزان هوش آخرتی ماست

از جایگاه و اهمیت آخرت با خبریم؛ دنیا برایمان مهمتر است یا آخرت؟

تا به حال شده یک‌بار صادقانه از خودمان بپرسیم، که حاضریم چقدر برای آخرتمان هزینه کنیم؟ یا آخرت کجای زندگی ما قرار دارد؟

اگر پاسخمان منفی‌ست، احتمالاً هنوز اهمیت آخرت و جایگاه آن برایمان مشخص نشده. آخرت به قدری عظیم است که حتی اگر به بخشی از اهمیت آن پی ببریم، احتمالاً اولویت‌های زندگی و مسیر تصمیمات و انتخاب‌هایمان تغییر می‌کند و آنها را با توجه به این حقیقت بزرگ تنظیم می‌کنیم.

اصولاً امکان ندارد که از سلامت عقلی برخوردار باشیم و نسبت به اتفاق عظیمی که پیش رو داریم، بی‌تفاوت عمل کنیم؛ مثلاً با وجود اینکه می‌دانیم سیل تا چند دقیقه دیگر خانه‌مان را با خود می‌برد، همچنان با خیال راحت به تماشای تلویزیون یا آشپزی کردن ادامه دهیم. البته درک کردن اهمیت موضوع، تازه ابتدای کار است؛ معمولاً قدم بعدی اقدام و برنامه‌ریزی‌ست که اهمیتش کمتر از مرحله اول نیست.

دانستن اهمیت آخرت به عنوان بخش اعظم زندگی ما، نقش فوق‌العاده مهمی در سعادت نهایی‌مان دارد و به نسبت میزان این تأثیر هم باید به آن ارزش و بها بدهیم؛ در واقع کسی که عالم به دنیا اما جاهل به آخرت است^۱، تعادل ندارد، یعنی به خودش ظلم کرده است؛ چون به دو چیزی که وزن متفاوتی دارند و در آینده‌اش تأثیر متفاوتی ایفا می‌کنند، به یک اندازه بها داده است. مثل کسی که به انتخاب رشته تحصیلی خود به اندازه انتخاب یک غذا از منوی رستوران اهمیت دهد. با این وجود، مشخص می‌شود که اهمیت آخرت و دنیا به لحاظ جایگاهی با هم متفاوتند و به همین ترتیب، اقدامات و آمادگی‌های متفاوتی را هم می‌طلبند^۲.

پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله): همانا خداوند تبارک و تعالی از هر کس که به دنیا عالم و به آخرت جاهل باشد نفرت دارد، کنز العمال، ۲۸۹۸۲.

ویژگی‌های آخرت.

زندگی دنیایی را خیلی جدی گرفته‌ایم!

این یک قاعده کلی است که هر چه برای چیزی بیشتر وقت صرف کنیم و به آن بها دهیم، در آن قوی‌تر می‌شویم. به عنوان مثال اکثر خانم‌های باتجربه دست‌پخت خوبی دارند؛ چون سال‌هاست که تقریباً هر روز به آشپزی پرداخته و با فوت و فن‌های آن آشنا شده‌اند. یا کسی که دائماً با ماشین و جاده سروکار دارد، با کوچکترین صدایی متوجه تغییر کار موتور اتومبیلش شده و آن را عیب‌یابی می‌کند. ما هم از بس خودمان را غرق در امور دنیا کرده‌ایم، با فرمول‌ها و قواعدش به خوبی آشنایی داریم. می‌دانیم چه چیزی با ذائقه ما سازگار است و چه چیزی نه. در چه مراسمی باید چه لباسی بپوشیم و آداب معاشرت را چگونه رعایت کنیم. چطور مزاجمان را در حال تعادل نگه داریم و یا در مقابل رفتار دیگران چه عکس‌العملی از خود نشان دهیم. وقتی که پای دنیا به میان می‌آید، خیلی حساب شده عمل می‌کنیم؛ قبل از گرفتن تصمیمات بزرگ جنبه‌های مختلف کار را می‌سنجیم و در یک کلام، تمام هوش و استعدادمان را به کار می‌بندیم تا از چرخه زندگی دنیا عقب نیفتیم.

اما وقتی که نوبت به تغذیه روحمان می‌رسد، از همه جا بی‌خبریم! نمی‌دانیم چه چیزهایی مسیرمان را به سمت آخرت هموار می‌کنند و چه چیزهایی مانع از حرکت درست ما می‌شوند؟ اصلاً موارد سوال در آخرت چه چیزهایی هستند و چگونه باید خود را با آنها هماهنگ کنیم؟ چه چیزهایی را می‌توانیم با خود ببریم و چه چیزهایی در آنجا اعتبارشان را از دست می‌دهند؟ در کل، وقتی که نوبت به آخرتمان می‌رسد، مثل فرد کم‌هوش و بی‌بهره‌ای عمل می‌کنیم که توانایی تشخیص کوچکترین مسائل را هم ندارد. این نشان می‌دهد که ما برای دنیا ارزش بیشتری قائلیم و اهمیت آخرت را جدی نگرفته‌ایم. در صورتی که با توجه به جایگاه آخرت، مهم است که هوش آخرتی ما از هوش دنیایی مان فعال‌تر باشد.

فرصتی برای تولد سالم

همان‌طور که در مقالات دیگر هم به آن اشاره کردیم، رابطه دنیا و آخرت مثل رابطه رحم مادر با دنیاست.^۳ در واقع رحم و دنیا، هر دو فرصتی برای تولد سالم برای ما فراهم می‌کنند؛ رحم مادر فرصتی برای تولد سالم ما به شرایط زیستی دنیا و دنیا هم فرصتی برای تولد سالم به برزخ و آخرت است. ما برای موفقیت چه در دنیا و چه در آخرت نیاز داریم که با حق همراهی و هماهنگی داشته باشیم و حق در اینجا شرایط زیستی ثابت محیط تولد است؛ در واقع حق معیاری است که تولد سالم ما با آن سنجیده می‌شود؛ مثلاً اگر چشمی که با خود به دنیا می‌آوریم، توانایی دید در فرکانسی پایین‌تر از فرابنفش و بالاتر از مادون قرمز را داشته باشد، با حق التزام و هماهنگی دارد یا بر حق است. در حرکت به سمت آخرت هم فرمول‌ها و قواعدی وجود دارد که نفس ما به محض ورود به آخرت با آنها سنجیده می‌شود؛ میزان‌ها و معیارهایی که بدون دانستنشان، نمی‌توانیم برای آخرت آماده شویم؛ در واقع کارهای دنیایی ما از قبیل ازدواج، کار اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... هم تنها در حالتی مفیدند که منجر به تولد سالم ما به آخرت شوند.

با این اوصاف، مهم است که بدانیم آیا در حال حاضر هم به حق التزام داریم یا نه؟ به عبارت دیگر، آیا اعمال و رفتارمان با حق مطابقت دارند و منجر به تولد سالم ما به آخرت می‌شوند؟

همان‌طور که نگران تولد سالم جنین به دنیا هستیم و روند تکامل و هماهنگی‌اش با شرایط دنیا را مرتب در رحم مادر چک می‌کنیم؛ طبیعی‌ست که به دنبال راهی برای بررسی کردن تطبیق خودمان با شرایط زیستی آخرت باشیم. و بررسی کنیم که آیا در پیمودن این مسیر مهم به درستی قدم برمی‌داریم یا نه؟ به دلیل اهمیت آخرت، خدا در قرآن آینه‌های مختلفی برای ما قرار داده که خود را با آن بسنجیم. یکی از این معیارها داشتن شادی و آرامش در دنیاست؛ یعنی اگر ما با حق التزام و هماهنگی داشته باشیم و حق را دریافت کنیم، حتماً شاد و آرام شده، به تعالی می‌رسیم و دنیا نمی‌تواند به راحتی آرامش‌مان را سلب کند. متناسب بودن با حق، باطن و شکل ما را برای ورود به برزخ و تولد سالم به آخرت آماده می‌کند.

امام علی (علیه السلام): الدنيا في الآخرة والآخرة محيطه بالدنيا، مجمع البحرين، ج ۱، ص ۲۷۰.

ما در این مقاله به اهمیت آخرت و جایگاه آن نسبت به دنیا پی بردیم. فهمیدیم که تولد سالم ما به آخرت زمانی محقق می‌شود که نفس ما ابزار لازم را برای شرایط زیستی ثابت آخرت به همراه داشته باشد و خود را با قواعد و فرمول‌های آخرت تطبیق دهد. در آخر هم متوجه شدیم که نشانه التزام ما به حق و هماهنگی با شرایط زیستی آخرت، داشتن آرامش و شادی در دنیاست. حالا که تا حدی متوجه جایگاه و اهمیت آخرت شدیم، احتمالاً کنجکاو شده‌اید که راه‌های بهبود این جایگاه را هم بدانید، مقاله «درک عظمت آخرت و تأثیر آن بر کسب عمل» می‌تواند در این زمینه مفید باشد.

شما در این زمینه چه نظری دارید؟ آیا هوش دنیایی‌تان را فعال‌تر می‌دانید یا هوش آخرتی‌تان را؟ نظرتان را با ما در میان بگذارید.